

FRAMGÅNGAR I KAMPEN FÖR MÄNSKLIG VÄRDIGHET

Rätten till mat – en grundläggande rättighet

Fler än 850 miljoner människor i världen lider av hunger och undernäring. Brist på mat eller mat av bristande kvalitet är vardag för dessa kvinnor, män och barn, liksom förorenat dricksvatten och därmed relaterade sjukdomar. De saknar ofta tillgång till nödvändiga resurser, såsom jord, vatten och fröer för att kunna producera sin mat eller arbete som ger tillräckliga inkomster för att kunna försörja sig. Brist på politisk makt och tillgång till rättssystem gör att de inte kan kräva det som borde vara självklart: att vara fri från hunger. Tillgång till tillräcklig och lämplig mat är en grundläggande mänsklig rättighet som finns inskriven i internationell rätt.

Den internationella människorättsorganisationen FIAN, som har rådgivande status i FN, har kämpat i över två decennier för att rätten till mat ska förverkligas. FIAN skapar internationell uppmärksamhet kring oacceptabla levnadsvillkor och agerar mot orättvisor för de mest utsatta i samhället.

FIAN arbetar fallbaserat. På förfrågan kan grupper och individer få FIAN:s stöd, tex. då de blivit avhysta från sina marker, tvingats dricka förorenat vatten på grund av gruvföretags verksamhet eller uteslutits från statliga åtgärdsprogram trots att de lever under existensminimum. FIAN försöker ta reda på och klargöra vem som ansvarar för sådana kränkningar av mänskliga rättigheter. För stater, privata företag eller storgodsägare som är skyldiga till kränkningen, kan pressen på dem bli svår att stå emot då deras namn omnämns i media eller i rapporter som presenteras för FN, eller då de får hundratals protestbrev från hela världen. Genom denna negativa uppmärksamhet kan även mycket inflytelserika aktörer tvingas stoppa handlingar som leder till kränkningar av människors rättigheter, eftersom de är rädda om sitt goda rykte.

För att uppnå långsiktiga effekter samarbetar FIAN med många olika aktörer. På FN-nivå och inom andra internationella institutioner verkar FIAN för att förbättra skyddsmekanismer för rätten till mat och för att få till stånd nya instrument, såsom de Frivilliga riktlinjerna för implementeringen av rätten till mat, som antogs av FAO år 2004. På lokal och nationell nivå försöker FIAN öka kunskapen hos domare, advokater och myndighetspersoner om deras skyldigheter under internationella bestämmelser för att stärka de mänskliga rättigheterna i förhållande till motstridande intressen.

Att ha direktkontakt med dem som drabbats av kränkningar av sina mänskliga rättigheter är grundläggande för FIAN. Marginaliserade grupper som beslutat sig för att stå upp mot orättvisor som riktats mot dem kan kontakta FIAN och andra organisationer och individer för att få internationellt stöd. Den internationella uppmärksamheten

kan då fungera som ett skydd samtidigt som det stärker dem att fortsätta kämpa för sina rättigheter.

Vad FIAN gör är att försöka påverka olika aktörer på olika nivåer, för att förbättra implementeringen av rätten till mat, även då fallen är komplicerade och svåra att lösa. I många fall har FIAN:s påverkansarbete haft ett stort inflytande och bidragit till en förbättring eller till och med till att fall har kunnat lösas.

Men kampen fortsätter. Bakslag sker ofta, även i fall där positiva domstolsbeslut har fallit. Utmaningen är då att inte nöja sig med formella framgångar eller juridiska beslut, utan att följa upp och övervaka implementeringen av rätten till mat tills människorna kan säga **“Att få mat varje dag och leva ett liv i värdighet var en dröm - nu har den blivit verklig”**.

BRASILIEN

Bönder får rätt till land tack vare jordreform

50 jordbrukarfamiljer i byn Lagoa Nova i nordöstra Brasilien har i flera årtionden levt på ett område som tidigare ägdes av destilleriet Santana och senare hyrdes ut av företaget Sanagro. Sedan 1991 har bönderna kämpat för att marktillhörigheten ska regleras, eftersom jorden har legat i träda och därför skulle återfördelas enligt lagen om jordreform.

Den brasilianska regeringen beslöt 1994 om en expropriering av ägorna i jordreformssyfte, och några år senare överfördes jorden i det nationella jordreformsinstitutets (INCRA) ägo. Sanagro gjorde dock allt i sin makt för att förhindra exproprieringsprocessen: förutom att överklaga till Högsta domstolen och på så sätt skjuta upp markövertagandet, använde de sig av politiska påtryckningar mot domare och fortsatte att göra olagliga investeringar i det exproprierade området. Familjerna på området utsattes dessutom för trakasserier av företaget.

FIAN engagerade sig i fallet och genomförde ett fältbesök på området som resulterade i en rapport. Denna skickades till flera berörda myndig-

heter med uppmaningen att fälla ett för bönderna positivt beslut om rätten till jorden och att Sanagro omedelbart skulle förbjudas att verka i området. I november 2006 avslog en enhällig Högsta domstol Sanagros överklagande och gav bönderna i Lagoa Nova rätten till jorden.

“Den statliga åklagaren ville veta vem den här FIAN som hade skrivit rapporten var. Den var grunden för att vi skulle kunna få jorden. FIAN stärkte våra bevis genom att presentera dokument för myndigheterna och engagera andra organisationer i vår kamp. FIAN har fört den här kampen som om den varit deras egen”, säger Paulo Sérgio Bispo, en av bönderna i Lagoa Nova.

Trots framgången har äganderätten ännu inte offentliggjorts och byborna har inte heller fått resurser för infrastruktur eller jordbruksproduktion. FIAN kommer att fortsätta att övervaka processen så att bönderna kan börja producera mat på sin jord så snart som möjligt.

MEXIKO

Bönders jordrättigheter mot företagsintressen

I Mexiko har konflikter om ägande- och nyttjanderättigheter av mark en lång historia. Det är ofta svårt att spåra registreringar av markområden som gjorts under tidigare decennier. Bondefamiljerna i samhället San Isidro hade mottagit ett 500 hektar stort område genom ett presidentbeslut på 30-talet, men kort därefter beslagtogs halva området av en lokal makthavare. Trots att den konfiskerade marken enligt lagen fortfarande tillhörde familjerna, beslagtogs den år 1992 av ett företag vid namn Nutrilite. Detta medförde svåra konsekvenser för de omkring 300 bondefamiljerna som fortfarande brukade jorden för matproduktion.

Bondefamiljerna gjorde genast anspråk på jorden och anmälde det illegala markövertagandet. Mexikos jordreformsmyndighet bad då Nutrilite att rätta sig efter det tidigare presidentbeslutet och lämna tillbaka jorden till San Isidro. Förhandlingar mellan företaget och byn startade för att försöka komma fram till en kompromiss men Nutrilite uppfyllde inte sina löften, som bland annat handlade om att förse byn med vattenbrunnar. Då familjerna fortsatte att lämna

in anmälningar i ärendet försökte Nutrilite, med stöd av statliga myndigheter, att med våld få familjerna att säga upp sin rätt till jorden. Konflikten ledde till att en bondeledare dödades 1999.

Efter att ha uppmärksammats av den mexikanska FIAN-sektionen togs fallet upp av FIAN International, som 2006 lanserade en internationell blixaktion direkt riktad mot landets högsta domstol, där fallet hade pågått under många år. I maj 2007 dömde rätten till förmån för bönderna genom att fastslå deras rätt till jorden.

Syster Blanca Narro, medlem av FIAN Mexiko, som har stöttat San Isidros kamp under flera år, uttryckte att "Detta är en stor framgång. Nu är det största hindret för att få tillbaka jorden överkommet".

INDIEN

Lunch för skolbarn i Uttar Pradesh

I Indien finns olika sociala program som syftar till att säkra rätten till mat, som är särskilt inskriven i konstitutionen. Ett av dessa program, det så kallade skolmåltidsprogrammet, garanterar alla barn i statliga grundskolor ett lagat mål mat om dagen, något som är av största vikt för att tackla problemet med hunger och undernäring. Trots vikten av programmet har indiska delstater som Uttar Pradesh, Bihar och Jharkand misslyckats med att implementera det.

År 2002 startade FIAN-sektionen i Uttar Pradesh tillsammans med FIAN-Norge en kampanj för att programmet skulle implementeras i delstaten. Efter intensivt fallarbete, flera fältbesök och workshops i byar och med lärare, vände sig FIAN till Högsta domstolen och uppmanade den att se över sätt att hålla delstater ansvariga för att ha misslyckats med att erbjuda skolmåltider. Den fortsatta pressen från folket, FIAN och direktiv från Högsta domstolen resulterade i att delstatsregeringen i Uttar Pradesh startade skolmåltidsprogrammet i 16 distrikt i september 2003.

FIAN nöjde sig inte med denna framgång utan fortsatte att trycka på för att programmet skulle genomföras i alla distrikt. Slutligen beordrade Högsta domstolen alla stater att implementera programmet i alla grundskolor. I oktober 2004 började skolmåltider serveras i alla distrikt i Uttar Pradesh. Nu kan 17 miljoner barn dra direkt nytta av programmet.

Utöver dessa framgångar har ytterligare steg tagits för att förbättra kvaliteten på maten som serveras i skolorna. I juni 2006 beslutade den indiska regeringen att öka summan per barn och måltid. Beloppet är fortfarande lågt och en fortsatt dialog med den indiska regeringen kommer förhoppningsvis att leda till ytterligare steg för att barnens rätt till tillräcklig och lämplig mat ska kunna garanteras fullt ut.

SYDAFRIKA

De återfick mark de förlorat under apartheidregimen

Madimbokorridoren är ett bördigt jordbruksområde beläget på flodbankerna längs Limpopofloden i Sydafrika. Tidigare levde Gumbu-Mutalefolket där, ett samhälle med 1200 invånare. Under apartheidtiden fördrevs de med våld från Madimbokorridoren och i stället blev Gumbu-Mutalefolket tvungna att bosätta sig på steniga torrmarker, där det varken gick att odla eller föda upp boskap. Det fanns inte några andra arbetsmöjligheter i området och på grund av uteblivna inkomster drabbades de av svår hunger och undernäring. Deras ursprungliga mark hade tagits ifrån dem i syfte att användas för att träna landets militär. Ändå vittnade flera undersökningar och rapporter om att en stor del av området fortsatte att vara orört.

Efter de första demokratiska valen i Sydafrika år 1994 lovade den ANC-ledda regeringen att marken skulle återfördelas genom ett omfattande jordreformsprogram. Trots att den dåvarande jordministern personligen gav löfte om att detta skulle ske senast 2000, hade Gumbu-Mutalefolket vid den tidpunkten ännu inte fått tillgång till sin ursprungliga mark.

FIAN och den internationella bondeorganisationen La Vía Campesina besökte området år 2002 och träffade de berörda myndigheterna. År 2003, då fallet skulle upp i domstol, lanserade FIAN en blixttaktion med krav på att Gumbu-Mutalefolket skulle få tillbaka sin mark. Aktionen genomfördes för att skynda på processen, eftersom man befärade att den annars kunde dra ut flera år på tiden, och därmed medföra konsekvenser för de redan svårt utsatta människorna.

I augusti 2004 skrevs ett avtal under, som gav Gumbu-Mutalefolket kontrollen över Madimbokorridoren tillbaka.

INDIEN

Framgångsrik kamp för rätten till vatten

Boende i slumområdet Jai Bheem Nagar utanför staden Meerut i den indiska delstaten Uttar Pradesh har under en lång tid varit tvungna att konsumera förorenat vatten. Både grundvattnet och vattnet i floden som rinner i närheten av området innehåller tungmetaller och har förorenats av kemiska substanser. Efter att ha druckit av vattnet har befolkningen drabbats av flera allvarliga sjukdomar, bland annat cancer, hudallergier och vattenburna infektioner. Flera människor har dött till följd av sjukdomarna. De 10 000 invånarna i Jai Bheem Nagar, de flesta av dem så kallade kastlösa, nekades kommunal vattenförsörjning och kvinnor och barn var tvungna att gå mer än två kilometer för att få tag på rent dricksvatten.

År 2005 uppmärksammades de boendes situation av miljöorganisationen Janhit Foundation, som slog larm hos myndigheterna och startade en rättsprocess. De tog också kontakt med FIAN. Efter starka påtryckningar genom protester från områdets invånare samt en internationell blixttaktion från FIAN, ansökte slutligen Meeruts kommunala

myndighet till delstatsregeringen om motsvarande 360 000 euro till ett projekt som skulle ge området rent dricksvatten. Förberedande konstruktionsarbete inleddes efter att ansökan hade lämnats in.

Anil Rhana, ordförande för Janhit Foundation, var tacksam för framgångarna: "Det är min skyldighet att tacka FIAN, som tog på sig ansvaret att kontakta de berörda regeringsmyndigheterna. Det är tack vare deras ansträngningar som kravet från de boende i Jai Bheem Nagar som inte uppfylldes på ett och ett halvt årtionde nu kan tillgodoses inom ett år".

I juli 2007 skedde ett regeringsskifte i Uttar Pradesh och arbetet med vattenförsörjningen avstannade. FIAN arbetar nu för att skapa internationella påtryckningar på den nya regeringen för att se till att projektet fortsätter så att invånarna i Jai Bheem Nagar kan få åtnjuta en av de mest grundläggande rättigheterna - tillgång till rent dricksvatten.

GUATEMALA

Jordlösa bönder vann över presidentfamiljen

Efter 12 års kamp kunde männen och kvinnorna som arbetar på kaffeplantagen Maria de Lourdes i Génova, Guatemala, slutligen få sin belöning för sin strid för en rättvis kompensation för olagliga avsked och uteblivna löner. Deras seger har stort symboliskt värde eftersom plantagen i fråga ägdes av Oscar Berger, som vid tiden för det olagliga avskedandet var landets president.

År 1992 avskedades 47 bondefamiljer olagligt när de startade en fackförening för att försvara sina rättigheter som arbetare. Bönderna tog fallet till domstol och fick där stöd för sin sak. Dock implementerades aldrig domstolens beslut på grund av presidentfamiljens starkare makt i relation till rättsväsendet. Den tio år långa kampen för familjernas överlevnad kulminerade när familjerna ockuperade markägarens privata område för att dra uppmärksamhet till sitt fall. De fördrevs med våld från området i januari 2003.

I sitt sökande efter stöd fick de drabbade familjerna kontakt med FIAN, som under flera år har arbetat med bondeorganisationer och fackföreningar i Guatemala. FIAN engagerade sig i fallet och i nära samarbete med nationella organisationer anordnade man brevaktioner, besökte landet och träffade berörda myndigheter. Som ett resultat av det ihärdiga gemensamma arbetet nåddes i september 2004 en överenskommelse: Markägaren betalade plantagearbetarna 55% av lönerna som hade varit inestående sedan de avskedades. Dessutom betalade han för marken där bönderna nu bor sedan oktober 2004, en egendom de kallar för "Paradiset".

"Vi tackar FIAN av hela vårt hjärta för er hjälp, organisationen har haft en avgörande betydelse för att vårt fall kunde lösas", säger en arbetare på Maria de Lourdesplantagen.

MEXIKO

Arbetare i strid mot tyska företagsjätten Continental

År 2001 beslöt det tyska multinationella företaget Continental att stänga ner sin fabrik i Mexiko efter långvariga konflikter med fackförbundet Euzkadi. Fackföreningen arrangerade då en tre år lång strejk på fabriken område och startade en rättsprocess mot Continental för att bevisa att det varit olagligt att stänga fabriken och avskeda arbetarna.

FIAN lanserade internationella brevaktioner som riktade sig särskilt till den tyska regeringen, eftersom de är skyldiga att försäkra att tyska företag som verkar utomlands inte bryter mot de mänskliga rättigheterna. En höjdpunkt var när FIAN bjöd in en delegation med några av de mexikanska arbetarna att närvara vid Continentals bolagsstämma i Tyskland, där en förvånad publik informerades om arbetarnas situation och Continentals agerande i Mexiko.

I januari 2005 gav arbetarnas och FIAN:s gemensamma ansträngningar resultat: i närvaron av Mexikos president Vicente Fox löstes konflikten och arbetarna

fick sina viktigaste krav uppfyllda. Fabriken har åter öppnats och de anställda har fått tillbaka sina jobb. De har också blivit delägare i fabriken med totalt 50% i aktier.

Fackföreningen har uppgett att FIAN var en av deras viktigaste internationella samarbetspartners. För sitt gemensamma arbete belönades FIAN, tillsammans med Euzkadis fackförbund och organisationen Germanwatch, med priset "Positive Award" av "The Public Eye on Davos Initiative", som varje år ges till kampanjer som har lett till positiva förändringar i företags policier och agerande.

Jesús Torres Nuños, tidigare ledare för Euzkadi, underströk vikten av internationell solidaritet: "I den här globaliserade världen som styrs av transnationella företags inflytande, är vi beroende av att globalisera vår kamp. Nyckeln till vår framgång var att kunna lita på allierade och vänner, som kämpade med oss i Mexiko och i Tyskland, mot Continental på bolagsstämman, i media och mot regeringsrepresentanter".

INDIEN

Människor hotade av svält får statligt stöd

Flera rapporter har visat att människor har dött av svält i Varanasi-distriktet i den indiska delstaten Uttar Pradesh. I byn Shankapur förlorade 400 vävarfamiljer sina arbeten på grund av den minskande vävningsindustrin. När de varken kunde hitta alternativa inkomstkällor eller bli godkända som bidragstagare inom de statliga sociala stödprogram som finns, led flera av familjerna av svår undernäring och hunger och tvingades att tigga. Några av dem dog av svält.

FIAN engagerade sig i fallet 2005 och organiserade då flera olika aktiviteter för att uppmärksamma svältsituationen. Bland annat organiserades en internationell kampanj som innehöll en demonstration på World Food Day i oktober 2005 och en presentation av allmänna utfrågningar med två av de familjer som inte längre kunde försörja sig och hade förlorat familjemedlemmar på grund av svält.

Tillsammans med stöd från olika indiska organisationer, lyckades FIAN-kampanjen slutligen pressa de indiska myndigheterna att uppfylla sina skyldigheter om rätten till mat gentemot de två vävarfamiljerna. Devi, en kvinna som förlorat sin man och var ensam med tre barn utan någon inkomstkälla, förmedlades ett arbete och accepterades som mottagare av statliga matbidrag. Även Vishambar, en före detta vävare som förlorat sin fru och två barn på grund av svält, godkändes som mottagare av matbidragen. Regeringen lovade också att vidta de åtgärder som var nödvändiga för att förbättra vävarnas levnadssituation.

Trots uppmärksammandet av fallet och dessa framsteg, är vävarfamiljernas kamp långt ifrån över. Implementeringen av de existerande sociala programmen och regeringens löften måste övervakas för att kontrollera att de uppfylls.

ENGAGERA DIG

Alla har vi mänskliga rättigheter - men vi måste kämpa om de ska bli verklighet

Alla de framgångar som presenterats hade aldrig varit möjliga utan aktivisters insatser - av våra egna medlemmar, personer som stödjer FIAN:s arbete samt andra organisationer som arbetar med samma frågor. Runt om i världen organiserar sig människor för att kämpa för sina rättigheter. FIAN Internationals nätverk består av individer och grupper från Asien, Afrika, Europa och Latinamerika, som gemensamt kämpar för att förverkliga rätten till mat. Just nu samarbetar FIAN-sektioner i Europa, Brasilien, Ghana och Indien, den ungerska organisationen Gaia Alapítvány och andra samarbetsorganisationer inom kampanjen Face It Act Now - med mänskliga rättigheter mot hunger.

Du kan också bli en del av detta globala nätverk. Stöd kampanjen för att manifesteras mot kränkningar av rätten till mat och andra relaterade rättigheter.

- ➔ Skriv under FIAN:s brevaktioner för att ge direktstöd till människor vars rätt till mat blivit kränkt.
- ➔ Skriv under uppropet Face It Act Now
- ➔ Hunger har ett ansikte, det har kampen mot den också! Ladda upp ett foto av dig själv på www.face-it-act-now.org för att visa ditt stöd till kampanjen
- ➔ Bli medlem i FIAN!
- ➔ Ge ett bidrag till FIAN:s arbete!

Mer information finner du på www.face-it-act-now.org och www.fian.org

FIAN International startades 1986 och var den första internationella människorättsorganisationen för förverkligandet av rätten till mat. FIAN är en medlemsbaserad, politiskt och religiöst obunden organisation, som drivs utan vinstintressen. FIAN har rådgivande status till FN. FIAN:s arbete utgår från den Allmänna deklarationen för mänskliga rättigheter och den internationella Konventionen för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

FIAN:s vision är en värld utan hunger, där varje människa åtnjuter sina mänskliga rättigheter, i synnerhet rätten till försörjning.

Kontaktuppgifter:

FIAN-Sverige

Tegelviksgatan 40
11641 Stockholm
+ 46 8 6439347 TEL | FAX
info@fian-sverige.org
www.fian.se

Plusgiro: 4331147-1

Contacts

**FIAN International
Secretariat**
Willy-Brandt-Platz 5
69115 Heidelberg, Germany
+49-6221-6530030 ^{TEL}
+49-6221-830545 ^{FAX}
fian@fian.org

FIAN Österreich
Laudongasse 40,
A-1080 Wien
+ 43 1 40 55 515 ^{TEL}
+ 43 1 40 55 519 ^{FAX}
fian-oe@oneworld.at

FIAN Belgium
Rue van Elewijck 35,
B-1050 Brussel,
+ 32 2 64 08 417 ^{TEL | FAX}
info@fian.be

FIAN Frankrike
15 Rue Georges Jacquet,
F-38000 Grenoble
+ 33 4 38 21 05 08 ^{TEL}
+ 33 4 76484985 ^{FAX}
fianfrance@no-log.org

FIAN Tyskland
Düppelstraße 9-11,
D-50679 Köln
+ 49 221 70 200 72 ^{TEL}
+ 49 221 70 200 32 ^{FAX}
fian@fian.de

FIAN Nederländerna
Postbus 14656
NL-1001 LD Amsterdam
fian.nederland@gmail.com

FIAN Norge
Stortata 11,
N-0155 Oslo
+ 47 23 010315 ^{TEL | FAX}
post@fian.no

FIAN Schweiz
c/o COTMEC
Bd du Pont-d'Arve 16,
CH-1205 Genève
+ 41 22 321 58 44 ^{TEL}
fian-ch@bluwin.ch

GAIA Alapítvány
2193 Galgahévíz,
Fő út 83
Ungern
+ 36 28 591 610 ^{TEL}
gaia@zpok.hu

